

ונשים, אפילו מאה שהעידו — כעד אחד דמו.

וקתני: השיא!

אלמא עד אחד במלחמה נאמן, ולא חיישינן דאמר בדדמי.

ורחינן: ותסברא שבעדות טביעה סגי?

והרי כאן, שבספינה היו באים⁽⁹⁾, מים שאין להם סוף נינהו!

שהרי אינו רואה את הסוף של המים מארבע רוחותיו.

ומים שאין להם סוף — אשתו אסורה אף במקום שהעידו שני עדים כשרים שטבע, כי חיישינן שמא צף תחת המים, ויצא במקום שאין עינו של זה רואתו.

אלא על כרחך היכי דמו, דאמרי, שהן מעידות כך:

אסקינהו קמו, העלום מן המים לפנינו,

רחינהו לאלתר מיד כשהעלום, וקאמרי נמי קימנין מובהקין, דלאו עלייהו אטביעות עין גרידא סמכינן, דחיישינן דלמא אחריים נינהו לפי שהמים משנים את צורת הפנים ואין ניכר כל כך [שיטת רש"י]⁽¹⁰⁾, אלא אסימנים סמכינן, שבבירור הכירום יפה ואין כאן מקום לחשוש שאמרו בדדמי⁽¹¹⁾.

קטו-ב

ובעיין דעד אחד במלחמה, לא איפשיטא.

מעשה בההוא גברא דאפקיד שומשמי גבי חבריה בעדים.⁽¹²⁾

אמר ליה מפקיד לאחר זמן: הב לי שומשמי.

אמר ליה נפקד: שקילתינהו! כבר החזרתים לך.

אמר ליה מפקיד: יש לי סימן מובהק, והא בן ובן הויין, כך וכך סאין היו.

ובחביתא רמיין, ועדיין הן אצלך בחבית, צא ובדוק בה ותמצא כחשבוני.

אמר לו: דידך שקלתינהו. והני, אחריני נינהו ושלי הם.

סבר רב חסדא למימר: כיון דאיכא עדי פקדון וגם סימן שהן שלו, אם כן חיינו שני תלמידי חכמים דלעיל, דאמרינן נאמנים להשיא נשותיהן בעדים וסימנים, ולא אמרינן: הנך תלמידי חכמים אזלו לעלמא, והני מתים שהעלו מן המים אחריני נינהו, ואירע שהיו להם סימנים דומים.

והוא הדין כאן, שאין לנו לחשוש אולי הם אחריים, ואירע שיש בהם אותם הסימנים.

אמר ליה רבא: מי דמי הכא להתם?

9. מאירי.

11. כתבו התוס' דהא דבעינן סימנים כשהעלוהו ולא סגי בעביעות עין משום שהם עצמם ראו הטביעה, רוצה לומר כשנפל במים, דכיון שראו הטביעה אולי במיעוט טביעות עין יאמרו שאלו הם שנפלו. רבינו ירוחם ח"ח נתיב כ"ג ח"ג.

12. תוס' ושאר ראשונים.

10. אף לפירש"י דהמים משנים צורת הפנים, מכל מקום מהני הטביעות עין בצירוף הסימנים, ולכאורה לסברא זו גם סימני בגדים מהני בצירוף הטביעות עין כל דהוא. פורת יוסף.

התם בשני תלמידי חכמים קאמרי סימנים וידוע דליכא למיחש לשקרא. (13).

הכא, בשומשמו, מאי דאמר ליה מפקיד לנפקד לא חשיב סימן. כי מאי סימנא אית להו (14).

ואילימא מאי דקאמר "כן וכן הויין" [כך וכך סאים של שומשומין הין], אין להחשיב זאת לסימן, דאימר חושבנא איכא למימר דאיתרמי, במקרה, כמו החשבון הזה.

אמר ליה מר קשישא בר רב הסדא לרב אשי: ומי חיישינן שמא פינן לראשונות והני אחרינא נינהו, כאשר הסימן של הראשונות נמצא לפנינו?.

והתנן: מנא כלי וכתוב עליו אות קרף אמרינן שכל התבואה הנמצא בה הרי זה קרבן הקדש.

או אם מצא כתוב עליו אות מ"ם הרי זה מעשר.

היה כתוב עליו דלית הרי זה דמוע, תרומה וחולין שנתערבו, ואין נאכל אלא לכהן.

אות טי"ת הרי זה טבל.

אות תי"ו הרי זה תרומה.

כיון שבשעת הסכנה שגזרו שלא לקיים מצוות היו כותבין תי"ו תחת תרומה.

ומוכח שלא אמרינן שמא פיננו אותה תבואה שנתן בה בכתיבת אות זה, ואלו אחרים נינהו.

אמר ליה רבינא לרב אשי: וכי לא חיישינן שמא פינן לראשונות והני אחריני נינהו?

והא אימא סיפא: רבי יוסי אומר: אפילו מצא חבית ישנה וכתוב עליה תרומה, הרי אלו חולין.

שאני אומר: אשתקד מתחילה הוה מלא תרומה, ובשנה אחרת פינה אלמא חייש רבי יוסי לשמא פינן, כיון דדרך הוא שבשנה אחרת משים בו דבר אחר, ומסתבר דרבנן לא פליגי עליה בחך סברא אלא דכולי עלמא חיישינן שמא פינן.

והכא בהא קמיפלגי: מר תנא קמא סבר, אם איתא דפינהו, מיכפר הוה כפר מקנח וגורר היה את האות בזפת, ולכן לא חיישינן דפינהו. ואידך ור' יוסי סבר: אימר, אישתלויי אישתלי, שכח למחוק את הסימן.

אי נמי, לפנחיא (15) שבקיה להצלת פירות שבתוכה הניח בה אות זה ולא גיררה כדי שיבדלו בני אדם מהן.

מעשה ביצחק ריש גלותא (1) בר אחתיה דרב ביבי, דהוה קאזיל מעירו קורטבא לאספמיא, ושכיב. ומת באספמיא.

13. ריטב"א.

15. לשון שימור. כאדם שתולה ממונו באדם חשוב כדי שלא יגזלוהו הימנו, ודומה לו בהגזול עצים (ב"ק דף קג.). רש"י.

1. התוס' רי"ד פירש שמו היה כך ולא שהיה ריש גלותא, שלא היה ראש הגלות אלא אחר. אבל ברשב"א וכן בריטב"א משמע שהיה ריש

14. עי' בקצה"ח סי' רנ"ט סק"ב ד"ה אמנם בעיקר, שדן אי מהני סימן להוציא וכתב דהכי מהני כיון שהיו עדי פקדון בסימן זה, עיי"ש בארוכה.

העידו שהוא אותו שיצא עמהם מקורטובא לאספמיא, לא חיישינן הואיל ולא הוחזקו שני יצחק ריש גלותא בקורטובא. ואמרינן כאן נמצא כאן היה, ואין תולין באדם אחר שאינו ידוע(4).

ומביא אביי ראייה לדבריו:

אמר אביי: מנא אמינא לה דחיישינן לשני יוסף בן שמעון?

דחהו גיטא, דאשתכח בנהרדעא והאשה עומדת לפנינו ותובעת את הגט.

וכתיב בגיטא: **בצד קלוניא מתא, שם עיר בארץ נהרדעא** (5) **אנא** בן חורין מליתן מס אנדרולינאי נהרדעא, פטריית ותרכיית ית פלוניית אנתתי, שהוא לשון גירושי אשה, ושלחה אבוה דשמואל לקמיה דרבי יהודה נשיאה לשאול אי חיישינן לאנדרולינאי אחר שכתב גיטא או לא.

ושלח ליה רבי יהודה נשיאה: תיבדק כל ארץ נהרדעא כולה!

אלמא לא אמרינן מקלוניא היה נמצא, ומשם היה, ולא תהא צריכ בדיקה אלא קלוניא עצמה.

שלחו מהתם, מאספמיא, שליח לקורטובא, להודיע כי איש אחד ששמו יצחק ריש גלותא, בן אחתיה דרב ביבי, הוה קאזיל, הלך, מקורטובא לאספמיא, ושכיב. אבל לא היו העדים שהעידו שהוא הגיע עמהם לאספמיא, וידעו שזה הוא שמו [וגם לא אנשי אספמיא], מכירים שיהא זה אותו יצחק של קורטובא, שיצא ולא חזר(2).

והיתה השאלה: **מי, האם חיישינן לתרי יצחק המכונים "ריש גלותא", ויצחק זה שמת, איש אחר הוא, ואילו יצחק ריש גלותא שיצא מכאן הלך למקום אחר, ועדיין חי הוא.**

או לא חיישינן להכי, ותלינן שיצחק המכונה ריש גלותא שהיה דר בקורטובא הוא המת, הואיל ולא הוחזקו שנים עם אותו השם בעיר אחת.(3).

אביי אמר, חיישינן. משום שהשירות מצויות היו, וקיימא לן במסכת גיטין כי במקום שהשירות מצויות, אע"פ שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון, חוששין לשני יוסף בן שמעון. ולפיכך, יבדק כל העולם שמא יש יצחק ריש גלותא אחר בסוף העולם.

רבא אמר, כיון שהעדים שראו בו שמת

חיישינן שמא הראשון אול והאי אחרינא הוא או לא. רשב"א. וכ"כ בריטב"א.

4. ולא אמרו בגיטין לחוש לשני יוסף בן שמעון אלא רק במקום שאי אפשר לומר כאן נמצא כאן היה, רשב"א ור"ן.

5. לפי הרשב"א קלוניא היא צד שבעיר נהרדעא.

גלותא, כמו שביארו לקמן את שיטת רבא דלא חיישינן כיון שאין ממנין שני ראשי גליות במקום אחד.

2. ריטב"א ור"ן.

3. מדקא מייתי להאי עובדא גבי עובדא דשומשומי, וכן גבי פלוגתא דחוששין שמא פינן או לא, משמע דאותו נידון דלעיל הוא, אי

ודוחה רבא את הראיה:

ורבא אמר: דאם איתא דכל נהרדעא צריכה בדיקה יבדק כל העולם מיבעי ליה (6) שמא אנדרולינאי אחר היה בנהרדעא והלך לו (7) **אלא משום כבודו דאבוה דשמואל הוא דשלח הכי**, שלא להחזיקו כטועה ושואל דבר שאין צריך. ולעולם אינו צריך בדיקה אלא קלונאי עצמה.

ומביא רבא ראיה לדבריו:

אמר רבא: מנא אמינא לה דלא חיישינן לתרי יצחק, דהנהו תרי שטרי דנפקי במחוזא, ובתיב בהו שמות המלווים בשמות שהם שכיחים שם, כגון **חבי בר ננאי, וננאי בר חבי**.

ואנכי בהו רבא בר אבוה זוזי!

חייב רבא בר אבוה את הנתבע שהוציא נגדו בעל השטר את שטרו, שיפרע את חובו. ולא קיבל את טענתו שאינו חייב לו, אלא לאדם אחר הנושא גם הוא את השם הזה.

והא השמות חבי בר ננאי, וננאי בר חבי, במחוזא שכיחי טובא, ואפילו הכי גבה בהן

המלוה כשהוציא שטר חוב על אחרים, ולא חיישינן שמא אחר היה, ובהכרח הוא משום דאמרינן היות ברשותו נמצאו, שלו היו מתחילתן.

וכיון שלענין ממון, אף על גב שהוחזקו שנים עם אותו השם לא חיישינן שמא השטר של אחר, הוא הדין לענין איסורא כי לא הוחזקו, מיהא, לא חיישינן.

אך אביי דוחה את הראיה:

ואביי אמר:

למאי ניהוש לה לשטר זה, שגבה בו רבא בר קטו-א אבוה?

אי לנפילה, שנפל השטר מהמלוה, ומצאו זה ששמו כשם המלוה, אין לחוש לכך כי מזהר זהיר ביח המלוה לשומרו שלא יאבד. (8)

אי לפקדון, שמא הפקידו המלוה בידי אדם זה ששמו כשמו, גם לכך אין לחוש.

כיון דשמיה של המפקיד הוא כשמיה של הנפד, לא מפקיד גביה, היות שחושש בעל השטר שמא הנפקד יגבה עם השטר את החוב לעצמו.

7. הריטב"א פירש שיבדק כל העולם כולו מבעי ליה, כי לפי דברין ניהוש לנהרדעא אחרת, דהא חיישינן לשתי שיירות. והרשב"א פירש שיבדק כל העולם כולו, כיון ששיירות מצויות בארץ נהרדעא ממקומות אחרים רחוקים.

8. עיין פני יהושע גיטין (דף סד) דהא דלא חיישינן לנפילה הוא משום חזקה שכל מה שתחת יד האדם הוא שלו, ועיין נתיבות המשפט רס"ו מ"ו.

6. ולאביי לא היה קשה דחיית רבא, משום שנמצא במקום שאין שיירות מצויות אלא לעיירות של נהרדעא בלבד, ולפיכך לא היה חושש רבי יהודה נשיאה לארץ אחרת חוץ לארץ נהרדעא, ורבא סבר שיירות מצויות מן העולם לארץ נהרדעא, ושיירות מצויות מכאן לארץ נהרדעא, והרי הוא כאילו מצויות כאן שיירות מכל העולם, ולפיכך יבדק כל העולם מבעי ליה. ריטב"א.